



## De Klapekster als overwinteraar op de Meinweg



# De Klapekster als overwinteraar op de Meinweg

Ernest van Asseldonk & Peter Heuts

SK rapport V-2012/07

## Colofon

© Stichting Koekeloere 2012

Men gelieve dit rapport te citeren als: Asseldonk E. van, P. Heuts. De Klapekster als overwinteraar op de Meinweg . SK-rapport V-2012/07, Stichting Koekeloere, Wessem.

Foto omslag: Klapekster/ Frans Aarts

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Stichting Koekeloere.



# De Klapekster als overwinteraar op de Meinweg

Ernest van Asseldonk & Peter Heuts  
Stichting Koekeloere

## Inleiding

Van oktober tot en met april kunnen Klapeksters (*Lanius excubitor*) op de Meinweg worden aangetroffen. De Klapekster is een opvallende verschijning en wordt door vele waarnemers, o.a. via waarneming.nl, gemeld. De Klapekster is één van de weinige bijzondere vogelsoorten die gedurende de winterperiode op de Meinweg te vinden is. Vanaf 2007 worden er 's winters twee integrale tellingen aan de soort verricht. Bovendien is in de winterperiode 2011-12 door de auteurs extra aandacht besteed aan het voorkomen van de soort op de Meinweg. De volgende vragen kwamen aan bod: Hoeveel Klapeksters overwinteren er in het gebied, waar bevinden zich de territoria en hoe ziet een Klapeksterterritorium eruit, is het mogelijk om de territoriumgrootte te bepalen? Dit verslag geeft inzicht in de stand van zaken rond de Klapekster in Nationaal Park de Meinweg.



*Figuur 1: Typische houding van Klapeksters, ze gebruiken opgaande structuren zoals bomen om te rusten. Foto Ernest van Asseldonk.*

## Methode

Om een goed beeld te krijgen over het voorkomen van de soort in Nationaal Park de Meinweg verdeeld in vier deelgebieden die frequent zijn doorzocht, zie bijlage 1.

We maken gebruik van twee typen waarnemingen;

- Gebiedstellingen; gedurende deze tellingen is consequent gezocht naar elkaar uitsluitende waarnemingen. Deze waarnemingen worden gebruikt om het aantal territoria betrouwbaar in kaart te brengen. Onder deze gebiedstellingen vallen ook de twee landelijke Klapekstertellingen die in december en januari zijn gehouden. Tijdens deze tellingen wordt het gehele Meinweggebied door verschillende waarnemers op één ochtend onderzocht.
- Losse waarnemingen; deze waarnemingen bestaan uit alle overige waarnemingen, vaak van derden, en alle waarnemingen waarbij een deelgebied niet volledig is onderzocht. Deze waarnemingen worden als aanvulling gebruikt op de gebiedstellingen.

Van overwintering is sprake indien de Klapekster is waargenomen in de maanden december, januari en februari. Waarnemingen buiten deze periode worden beschouwd als doortrekkers.

De tellingen zijn gestart in oktober en beëindigd eind april. In de bijlage 2 worden de bezoekgegevens gepresenteerd.

## NP de Meinweg en de landelijke Klapekstertelling

Door Stichting Koekeloere worden er sinds 2007, in samenwerking met Vogelwerkgroep Roerstreek, op de Meinweg jaarlijks twee integrale Klapekstertellingen gehouden in het kader van de nationale Klapekstertelling. De landelijke telling wordt georganiseerd door SOVON in samenwerking met waarneming.nl. Deze tellingen vonden in de winter 2011/12 plaats op 17 december 2011 en 14 januari 2012. Er werden respectievelijk 4 en 3 winterterritoria aangetroffen (tabel 1).

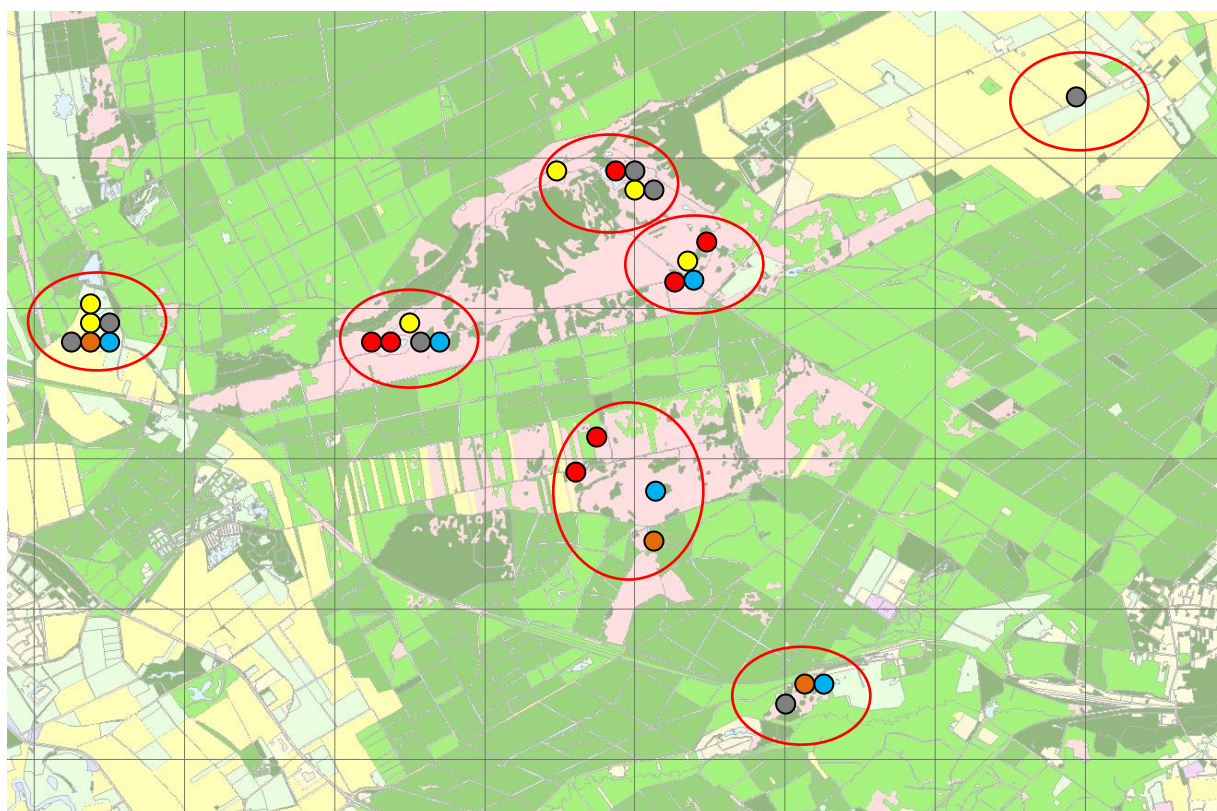


Winter	Teldata	Dec	Jan
2007/08	27-12 / 19-01	3	4
2008/09	20-12 / 24-01	2	4
2009/10	19-12 / 23-01	3	2
2010/11	18-12 / 22-01	0	3
2011/12	17-12 / 14-01	4	3

Tabel 1: Resultaten vijf jaar landelijke Klapekstertelling NP de Meinweg uitgevoerd door Stichting Koekoelore in samenwerking met Vogelwerkgroep Roerstreek.

Op basis van vijf integrale landelijke tellingen mogen we concluderen dat het aantal overwinterende Klapeksters per winterperiode ligt tussen de 3-4 exemplaren (tabel 1). Weersomstandigheden tijdens de telling kunnen de resultaten positief, maar ook negatief beïnvloeden, waardoor de aantallen per telling in dezelfde winterperiode kunnen variëren. In december 2010 werden tijdens een telling onder koude omstandigheden en een volledige sneeuwdekking geen exemplaren aangetroffen, terwijl de januaritelling die erop volgde 3 exemplaren opleverde.

Klapeksters hebben een voorkeur voor heidegebieden, maar komen buiten de broedtijd ook voor in kleinschalig agrarisch cultuurland en verruigde terreinen (SOVON, 1987). Dergelijke terreinen treffen we veelvuldig aan binnen Nationaal Park de Meinweg. Figuur 2 geeft de verspreiding weer van de winterterritoria gevonden tijdens de integrale tellingen van december en januari vanaf winter 2007/08.



Figuur 2: Resultaat van vijf jaar integrale Klapekstertelling in Nationaal Park de Meinweg  
 2007/08 ●  
 2008/09 ●  
 2009/10 ●  
 2010/11 ●  
 2011/12 ●



We onderscheiden zeven favoriete locaties, waarbij één locatie betrekkelijk nieuw is, de locatie op het plateau. De Klapekster wordt hier de laatste jaren vaker aangetroffen, maar betreffende locatie is niet altijd standaard opgenomen in de integrale telling, omdat gedacht werd dat hier geen Klapeksters zouden overwinteren. De overige locaties betreft de bekende plekken op de Meinweg; Melickerven, Rolvennen, Elfenmeer-Vossekop, Parkeerplaats Elfenmeer, De Lange Luier en Crayhofweide bij Vlodrop Station.

### Klapeksters in de winter 2011/12

De Klapeksters die in Nederland overwinteren zijn afkomstig uit Zweden, de eerste trekkers arriveren in september, maar de maximale doortrek vindt plaats in oktober. Een deel van deze vogels blijft tot in november hangen alvorens verder te trekken. In de periode december tot en met maart is de winterpopulatie in Nederland vrij stabiel (SOVON, 1987). De eerste melding van de Klapekster in de winterperiode 2011/12 was op 11 Oktober 2011 door Johan Maessen. De eerste waarnemingen vinden op de Meinweg doorgaans in de eerste twee weken van oktober plaats (12-10-2007 / 03-10-2008 / 11-10-2011). In 2010 is de eerste Klapekster al 18 september aanwezig, waarneming E. van Asseldonk (bron waarneming.nl). De eerste waarneming is sterk afhankelijk van de waarneemactiviteit in het gebied en kan daardoor erg fluctueren.

Klapeksters zijn mobiel, maar vertonen in de winterperiode vaak een voorkeur voor bepaalde terreinen en de hierin aanwezige uitkijkposten. Door tweede auteur is in de winterperiode 2011/12 ruim 174 uur, verdeeld over 94 dagdelen (ochtend-middag) besteed aan het volgen van de Klapekster op de Meinweg. Gedurende deze tijd werden 61 Klapeksters aangetroffen. In totaal zijn in de periode oktober 2011-april 2012 via waarneming.nl 106 Klapekster doorgegeven. Alle waarnemingen zijn terug te vinden op <http://meinweg.waarneming.nl>.

Of Klapeksters gedurende de winterperiode plaats trouw zijn aan de territoria is niet onderzocht. Individuele herkenning is tijdrovend.

In de winterperiode 2011/12 zijn, op basis van bovenstaande bezoekfrequentie, zes winterterritoria vastgesteld, zie figuur 2. Drie territoria bevinden zich op de heideterreinen, drie territoria in het agrarisch gebied binnen het Nationale Park.

De frequente tellingen in de winterperiode 2011/12 laten zien dat twee integrale gebiedstellingen in een winterperiode (2011/12 3-4 territoria) niet altijd volledig hoeven te zijn.

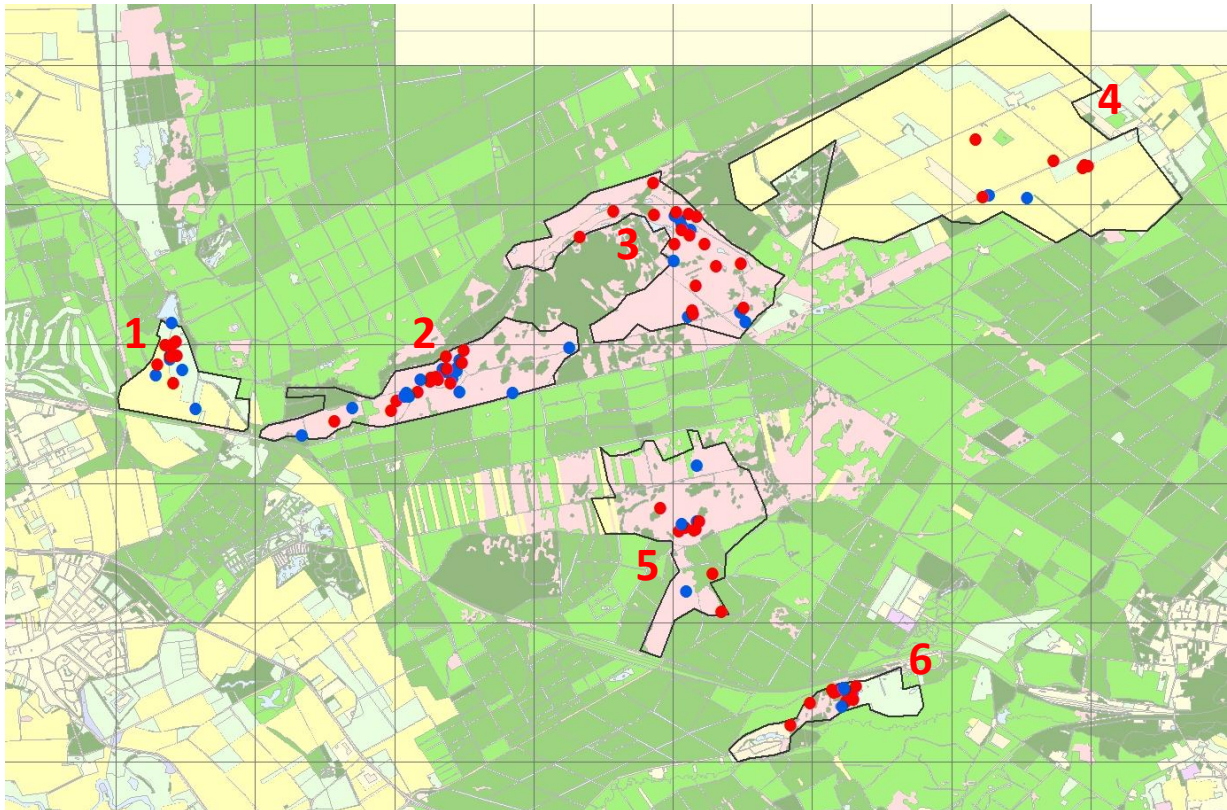
Dat het aantal in de winterperiode 2011/12 hoger is uitgevallen kan te maken hebben met de verhoogde waarneemintensiteit, maar de landelijke trend geeft ook aan dat er deze winterperiode meer Klapeksters in Nederland aanwezig zijn (Bron waarneming.nl). Een eenmalige volledige gebiedstelling betekent niet automatisch dat ook alle aanwezige exemplaren worden opgemerkt, ervaring van de teller, de activiteit van de Klapeksters en de weersomstandigheden (zonnig en windstil versus wind en regen) kunnen de resultaten beïnvloeden.



*Figuur 3: Uitzijkposten worden gebruikt om het terrein goed te overzien en prooien te ontdekken. Foto Frans Aarts*







*Figuur 4: Overzicht van de zes territoria van de Klapekster die aangetroffen zijn in Nationaal Park de Meinweg winter 2011/12. De maanden december, januari en februari zijn rood weergegeven. Blauw betreft waarnemingen uit oktober-november of maart-april. (n=106)*  
 1. Melickerven, 2. Rolvennen, 3. Slenk Kombergen, 4. Meinweg plateau, 5. Honingsberg/Gagelveld, 6. Crayhof Vlodrop Station

### Winterterritoria

De locaties die in de winterperiode 2011/12 zijn vastgesteld wijken niet af ten opzichte van de tellingen die vanaf 2007 in het gebied plaatsvinden, figuur 4. Er is geen onderscheid tussen de locaties waar de Klapekster wordt aangetroffen in de doortrekperiodes oktober-november en/of maart-april (blauwe stippen) en de winterterritoria (rode stippen). Of de vogels die in de trekperiode worden waargenomen ook de winter op de Meinweg doorbrengen is onbekend.

Aan de hand van de beschikbare gegevens is per territorium de trefkans berekend door het aantal bezoeken per territorium af te zetten tegen het aantal waarnemingen van een Klapekster ter plekke, zie tabel 2. Er zijn twee waarden berekend, een betreft de trefkans gedurende de gehele periode waarin Klapeksters worden waargenomen (oktober-april), de andere waarde heeft betrekking op overwinterende Klapeksters in de maanden december, januari en februari. Bij het bespreken van de territoria worden beide waarden weergegeven.

Ook is gekeken naar de potentiële gebiedsgrootte van het territorium, hierbij rekening houdende met 'natuurlijke grenzen', bijvoorbeeld bosranden en/of grotere percelen bos, landsgrenzen zijn overschreden waar van toepassing. Binnen het potentiële territorium is gekeken naar het werkelijk of effectief territoriumgebruik, waar houdt de Klapekster zich binnen het gebied bij voorkeur op, zie tabel 2. Het werkelijk territoriumgebruik is berekend door alle (winter)waarneemlocaties met elkaar



te verbinden en hiervan het oppervlak van te berekenen. Alle beschikbare gegevens, ook van derden die via waarneming.nl zijn doorgegeven, zijn hierin opgenomen.

Territorium	Aantal bezoeken per terr. (periode dec-feb.)	Eerste waarneming 2011	Laatste waarneming 2012	Aantal waarnemingen okt t/m mrt (Trefkans)	Aantal waarnemingen Dec t/m feb (Trefkans)	Gebiedsgrootte in hectare	Gebruikt oppervlak in hectare
(1)Melickerven	25 (11)	14 Okt	08 Jan	8 (31%)	4 (36%)	38.4	2.5
(2)Rolvennen	33 (16)	15 Okt	14 Mrt	14 (42%)	7 (44%)	78.3	7.5
(3)Slenk-Kombergen	29 (14)	20 Okt	01 Apr	17 (59%)	12 (86%)	97.5	33.9
(4)Wolfsplateau	14 (7)	28 Okt	07 Mrt	7 (50%)	4 (57%)	289.9	15.6
(5)Honingsberg-Gagelveld	22 (17)	07 Dec	24 Mrt	8 (36%)	7 (41%)	94.3	6.2
(6)Crayhof-Vlodrop Station	15 (10)	28 Nov	15 Mrt	9 (60%)	7 (70%)	28.1	4.2
<b>Totaal</b>	<b>94 (174 uur)</b>			<b>63 (46%)</b>	<b>41 (57%)</b>		

Tabel 2: Overzicht van het aantal bezoeken per territorium over de gehele periode en specifiek de winterperiode dec t/m feb, eerste en laatste waarneming en de trefkans berekend over de gehele winterperiode en de trefkans gedurende de wintermaanden. De twee laatste kolommen geven inzicht in de territoriumgrootte van de zes winterterritoria aangetroffen in Nationaal Park de Meinweg winterperiode 2011/12.

### Territorium 1: Melickerven



Figuur 5: Locatie Melickerven, een natuurterrein in wording. Open van karakter met her en der opgaande structuren. Foto Peter Heuts

De Klapekster van het Melickerven wordt ieder winterseizoen vaak het eerst gemeld, omdat dit ook de locatie is waar ieder jaar, begin oktober, door Stichting Koekeloere een trektelling wordt georganiseerd, ook in 2011 was dit het geval, 14 oktober 2011. Het potentiële territorium omhelst ongeveer 38 hectare en bestaat uit een agrarische gebied met enerzijds actieve landbouw (o.a. maïs en bieten) en anderzijds en gedeelte waar natuurontwikkeling/vernatting plaatsvindt. Het gebied heeft een open karakter met verspreid staande bomen en een smalle

houtwal, figuur 5. Hier lopen periodiek ook schapen. Het is dit gebied waar de Klapekster zich bij voorkeur ophoudt, dit deel is niet veel groter dan 2,5 ha. De soort is hier onder meer jagent op vogels gezien. Bij verstoring steekt hij de grens over richting het Duitse Lüzekamp, groot en open natuurontwikkelingsgebied dat uitermate geschikt is voor Klapeksters. De Klapekster heeft zijn



territorium op het Melickerven dit winterseizoen vroegtijdig verlaten vanwege koude weersomstandigheden, gepaard gaande met schaatsactiviteiten op het nabijgelegen Melickerven (inclusief vuurwerk). De soort is na de strenge vorstperiode niet teruggekeerd. De trefkans van dit territorium is dit jaar om deze reden erg laag uitgevallen, 31-36%, zie tabel 2.

## Territorium 2: Rolvennen



*Figuur 6: Locatie Rolvennen, een heideterrein met droge en natte delen. Foto Peter Heuts.*

De Rolvennen zijn een bekende plek in het Nationaal Park de Meinweg, enerzijds omdat ze makkelijk te bereiken zijn vanaf de parkeerplaatsen nabij camping elfenmeer en de parkeerplaats bij manage Venhof, anderzijds omdat meerdere wandelroutes wandelaars richting deze drie kleine vennetjes stuurt. Ondanks deze 'recreatieve' druk is de Klapekster hier de gehele periode oktober-april waar te nemen. De eerste meldingen komen vanaf half oktober. Het potentieel territorium omhelst ongeveer 78 hectare, bestaande uit een gedeelte open droge heide met

verspreide opslag van jonge en oude dennen en berk en een ondergroei van Struikheide, figuur 6. Het natte deel, het deel dat grenst aan de Rolvennen zelf bestaat uit gedeeltelijk natte en droge heide met Pijpenstrootje. Rond de vennen treffen we daarnaast veel Gagelstruwelen aan. Het gebied wordt niet begraaasd door runderen, paarden of schapen. Buiten het periodiek verwijderen van jonge opslag van dennen en berken vinden hier de laatste jaren geen noemenswaardige veranderingen plaats. De Klapekster werd met name aangetroffen in de directe omgeving van de Rolvennen, gebruikt oppervlak circa 7,5 ha. Mogelijk dat de gevarieerde vegetatie en de hiermee gepaard gaande grotere variatie aan potentiële prooidieren hier iets mee te maken heeft. De soort werd eenmaal jagend op een kleine prooi waargenomen, prooisoort mogelijk Mestkever. Ondanks of misschien dankzij de aanwezigheid van vele recreanten, voornamelijk in de weekenden, is de trefkans binnen dit territorium relatief laag te noemen; 42-44%. De Klapekster is hier het laatst gemeld op 14 maart 2012.

## Territorium 3: Slenk Kombergen

De slenk ten westen van bosreservaat de Kombergen is het natste deel van Nationaal Park de Meinweg. Er liggen enkele grote vennen, waarvan het Elfenmeertje de bekendste is. De slenk wordt gevoet door kwelwater vanaf het hoogterras, een gedeelte van dit water verlaat via een overlaat de slenk richting de Boschbeek. De Boschbeek vormt de noordelijkste grens van het park en tevens de grens met Duitsland. In de nattere delen van zowel slenk als Boschbeek treffen we veel Gagelstruwelen aan, met ondergroei van Dopheide en Pijpenstrootje, figuur 7. Ook opgaande structuren in de vorm van eiken, berken en dennen zijn in ruime mate aanwezig. Op de hoger gelegen delen vinden we deels met Pijpenstrootje vergraste Struikheidepercelen. Het gebied wordt extensief begraaasd met paarden. Een deel van de slenk is omrasterd om Wilde Zwijnen uit het gebied te houden als onderdeel van het Adderbeschermingsplan. De Klapekster is in dit deel van de







*Figuur 7: Locatie Slenk-Kombergen, eveneens een heideterrein met droge en natte delen. Foto Peter Heuts.*

Meinweg het eerst gemeld op 20 oktober. Ondanks het feit dat dit het grootste territorium van de Klapekster op de Meinweg deze winterperiode is, is de trefkans hoog; 59-86%. Gedurende de winterperiode heeft de Klapekster zich noodgedwongen moeten verplaatsen vanwege kap van bomen en struiken in het Boschbeekdal. Na de werkzaamheden is hij naar de oude stek teruggekeerd. De verplaatsingen van de Klapekster binnen het gebied zijn opvallend, er zijn veel uitkijkposten (bomen) en schuilmogelijkheden. De

Klapekster is regelmatig actief jagend gezien, als prooi is eenmaal een muis opgetekend. Deze Klapekster is de gehele winterperiode aanwezig geweest. De potentiële territoriumgrootte is ongeveer 97 ha, effectief is de soort binnen een oppervlak van 51 hectare actief geweest. Het merendeel van de waarnemingen heeft plaatsgevonden in de nattere delen van het gebied. Het gebied is groot genoeg om twee Klapeksters te herbergen, zoals het geval was in de winters 2007/08 en 2008/09. In de winter 2011/12 zijn geen uitsluitende waarnemingen gedaan, waardoor alle waarnemingen zijn geclusterd als één territorium.

#### **Territorium 4: Meinweg plateau**



*Figuur 8: Locatie Meinweg plateau, een grootschalig akkerlandschap met slechts enkele lijnvormige elementen. Foto Peter Heuts.*

De overwintering van een Klapekster op het hoogterras of plateau van de Meinweg is opvallend, met name de locatie is afwijkend ten opzicht van de drie voorafgaande territoria. De Klapekster hield zich lange tijd op langs een onverharde weg met slechts beperkte lijnvormige opgaande elementen in de vorm van struiken, figuur 8. Deze onverharde weg loopt door oude aardappel, bieten en maïsackers. Deze opgaande elementen zijn begin december 2012 rigoureus gesnoeid, waardoor de Klapekster noodgedwongen is moeten verhuizen naar een vergelijkbare

lijnvormige structuur langs de Duitse grens. Na deze activiteiten is hij wel weer op de restant vegetatie waargenomen. Dit territorium bevindt zich in een gedeelte waar, buiten agrarische activiteiten, weinig recreatieve activiteiten zijn. De soort is dan ook door weinig waarnemers doorgegeven. De eerste waarneming is gedaan op 28 oktober 2012, de laatste waarneming op 7 maart 2012. Op het hoogterras bevinden zich ook enkele grote natuurontwikkelingsterreinen met



veel kruiden (distels e.d.). Terreinen die intensief begraasd worden door runderen. Hier is de soort in de winter van 2011/12 niet aangetroffen. Het plateau is ongeveer 289 hectare groot, maar werd slechts voor een klein deel door de Klapekster gebruikt, slechts 15 ha!

### Territorium 5: Honingsberg-Gagelveld



*Figuur 9: Locatie Honingsberg, een reliëfrijk droog heideterrein met vele opgaande elementen. Foto Peter Heuts.*

Dit gedeelte van de Meinweg is heuvelachtig en droog van karakter. De lage vegetatie wordt voornamelijk gekenmerkt door struikheide en pijpenstrootje. Verspreid staan eiken, berken en dennen die het gebied een afwisselend en kleinschalig karakter geven. Het laagste deel, plaatselijk bekend als het gagelveld is natter. Hier treffen we veel opslag van varens, maar ook natte heide en beperkt gagel. Extensieve begrazing vindt plaats in de vorm van enkele runderen. Het potentieel territorium is ongeveer 94 hectare groot. De Klapekster is in dit deel

van de Meinweg pas laat opgemerkt, de eerste datum is 7 december 2011. Mogelijk is de onoverzichtelijkheid van dit terrein daar debet aan. Dit zien we ook terug in de trefkans voor dit exemplaar; 36-41%. In tegenstelling tot de territoria in het noordelijk deel van de Meinweg houdt deze vogel zich niet specifiek op in de nattere delen van het territorium. Dit exemplaar verkiest droge en hoger gelegen delen, het effectief terreingebruik is slechts 6,2 hectare, figuur 9. Informatie omtrent prooien is voor dit territorium niet gemeld. De Klapekster is voor het laatst gezien op 24 maart 2012.

### Territorium 6: Crayhofweide/ Roode Beek



*Figuur 10: Locatie Crayhofweide, de Klapekster wordt met name gemeld in een vergrast gagelstruweel aan de rand van de Roode Beek.. Foto Peter Heuts.*

In het zuiden van Nationaal Park de Meinweg vinden we een klein schraal grasland grenzend aan de Roode Beek, een beek die de grens vormt met Duitsland. Langs de beek vinden we beek begeleidend bossen, maar ook een middelgroot vergrast gagelstruweel. De totale oppervlak aan geschikt biotoop is slechts 28 hectare, maar blijkbaar voldoende voor een Klapekster om hier een winterterritorium te vestigen.

Vanwege de beperkte grootte en overzichtelijkheid van het gebied is de Klapekster veel gemeld, trefkans 60-



70%. Het effectief terreingebruik is beperkt; 4,2 ha. De Klapekster hield zich met name op in de omgeving van de gagelvelden en aan de randen van het schraal grasland, figuur 10. Als prooi is hier eenmalig een muis opgetekend. De vogel is gemeld tussen 28 november 2011 en 15 maart 2012.

### **Toekomst voor de Klapekster op de Meinweg?**

Nationaal Park de Meinweg behoort tot een van de weinige gebieden in Limburg waar gebiedstotalen van 3 Klapeksters of meer zijn vastgesteld. Dit is alleen bekend van de Bergerheide, de Hamert en de Grootte Peel. De aanwezigheid van 5 winterterritoria in 1996/97 op de Hamert is voor Limburg bijzonder (Hustings e.a., 2006). De vondst van zes territoria in de winter 2011/12 in Nationaal Park de Meinweg bewijst dat dit gebied een belangrijk overwinteringsplaats is voor de Klapekster in Limburg. Het is niet waarschijnlijk dat de Klapekster ooit als wintervogel uit het gebied gaat verdwijnen. Dit kan alleen het geval zijn als alle heideterreinen volledig bebossen of de heideterreinen zo worden ingericht dat er geen of te weinig opgaande elementen in voorkomen als struiken en bomen. Gezien de huidige ontwikkelingen binnen het Adderbeschermingsplan waarbij zich meer open en gevarieerde terreinen zullen ontwikkelen, zal dit niet snel gebeuren. Tekort aan voedsel zou een beperkende factor kunnen zijn, maar er is te weinig informatie voorhanden om hier iets zinnigs over te kunnen zeggen. De soort wordt wel jagend aangetroffen, maar het waarnemen van de exacte prooi is niet altijd mogelijk.

Het effectief terreingebruik waar hierboven veelvuldig over wordt gesproken, is een relatief begrip en afhankelijk van het aantal waarnemingen, de duur van de waarneming en de activiteit van de vogel in kwestie. Het effectief terreingebruik is nu berekend aan de hand van de verzamelde gegevens met toevoeging van alle losse waarnemingen. Het zou een leuke onderzoeksvraag zijn voor komende jaren om meer te weten te komen over het effectieve terreingebruik door de vogels, individueel en volgens vaste methodes, langduriger te observeren. Deze onderzoeksvraag kan ook meer informatie opleveren omtrent de prooikeuze in de winterperiode en plaats trouw aan het winterterritorium van de verschillende Klapeksters. Zijn ze wel zo plaats trouw als wij menen dat ze zijn.....? Is de voorkeur voor de wat nattere terreindelen gegrond, of is dat een toevallige bevinding? Vragen waar we in de komende jaren hopelijk meer antwoorden op kunnen geven.

Een punt van aandacht zijn de beheersactiviteiten die voornamelijk in de winterperiode, dus buiten het broedseizoen, in het gebied plaatsvinden (kappen-uitdunnen e.d.). Om de Klapeksters voldoende rust te gunnen zou het zinvol zijn eerst informatie in te winnen omtrent de aanwezigheid van de soort in het gebied en de duur van de activiteiten te beperken zodat hervestiging in dezelfde winterperiode nog mogelijk is. De periode waarin de activiteiten plaatsvinden zou bijvoorbeeld gepland kunnen worden in de periode september-november, na het broedseizoen, maar voor de start van de overwinteringsperiode.



## Literatuur

Hustings F., van der Coelen J., van Noorden B., Schols R. & Voskamp P. 2006. Avifauna van Limburg. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.

SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels

## Dankwoord

Zonder de inzet van vele vrijwilligers is het onmogelijk een goed beeld te krijgen van het voorkomen van de Klapekster in een 1600 ha groot gebied. Daarom bedanken wij Frans Aarts, Ernest van Asseldonk, Jan Boeren, Wim Cox, Leo Custers, John Dritti (SBB) Geert Hermans, Peter Heuts, Wil Hodzelmans, Anita Janssen, Guus Jenniskens, Patrick Lemmens, Ben Matthey, Hans van Neer, Anita van Oosten, Marc & Anita Poeth, Henk & Helene Schmitz, Jan Vandewall, Thea van der Veen (SBB), Rini Verheijen, Tjeu Vossen en Joop Wolters voor hun inzet de afgelopen vijf jaar. Jan Boeren bedankt voor het leveren van commentaar op eerdere versies van dit verslag. Fotograaf Frans Aarts bedankt voor het mogen gebruiken van de prachtige Klapeksteropnames, gemaakt op de Meinweg.

Dit project maakt deel uit van de Natuurkwaliteitsimpuls Nationaal Park De Meinweg en is mede gesubsidieerd door de Provincie Limburg.

provincie limburg



PLATTELAND  
IN UITVOERING





**Bijlage 1: Overzicht deelgebieden ten behoeve van de Klapekstertelling winterperiode 2011-2012.**

- 1 Rolvennen-Melickerven
- 2 Kombergen-Zandbergslenk-Vossekop
- 3 Plateau / Craijhofweide
- 4 Lange Luier



Bijlage 2: Bezoekfrequentie en overige info met betrekking tot de activiteiten in de winterperiode 2011/12. Alle bezoek Peter Heuts, muv de integrale tellingen

DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
28-11-2011	CRAYHOF	10:15 tot 15:00	2,75	zonnig windstil 6 gr/C	JA	
17-12-2011	CRAYHOF	Integrale klapekstertelling			NEE	
18-12-2011	CRAYHOF				NEE	
19-12-2011	CRAYHOF				NEE	
27-12-2011	CRAYHOF				JA	
3-1-2012	CRAYHOF	11:45 tot 14:00	2,25	bewolkt stormachtige wind 10 gr/C	JA	
14-1-2012	CRAYHOF	Integrale klapekstertelling			JA	
24-1-2012	CRAYHOF				JA	
6-2-2012	CRAYHOF				JA	
7-2-2012	CRAYHOF	13:30 tot 14:30	1	helder matige wind -6 gr/C	JA	JA haalde op crayhof een muis op van prikplaats
21-2-2012	CRAYHOF				JA	
15-3-2012	CRAYHOF	08:45 tot 10:00	1,25	zonnig windstil 5 gr/C	JA	
6-4-2012	CRAYHOF	10:00 tot 11:00	1	bewolkt windstil 11 gr/C	NEE	
8-4-2012	CRAYHOF	10:00 tot 11:30	1,5	zonnig windstil 9 gr/C	NEE	
10-4-2012	CRAYHOF	10:30 tot 12:30	2	bewolkt matige wind 10 gr/C	NEE	
<b>Totaal</b>	<b>15</b>				<b>Aanwezig 9</b>	<b>7</b>
					<b>Niet aanwezig 6</b>	<b>3</b>
					<b>Trefkans 60%</b>	<b>70%</b>



DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
7-12-2011	HONINGBERG	09:30 tot 14:30	5	harde wind winterse buien 6 gr/C	JA	
17-12-2011	HONINGBERG	Integrale klapekstertelling			NEE	
19-12-2011	HONINGBERG	08:30 tot 09:45	1,25	bewolkt windstil 4 gr/C	JA	
27-12-2011	HONINGBERG	11:00 tot 13:00	2	bewolkt windstil 9 gr/C	JA	
29-12-2011	HONINGBERG	08:45 tot 12:30	3,75	bewolkt harde wind 5 gr/C	NEE	
3-1-2012	HONINGBERG				NEE	
5-1-2012	HONINGBERG	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
6-1-2012	HONINGBERG	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
7-1-2012	HONINGBERG	08:00 tot 12:00	4	regenachtig matige wind	NEE	
14-1-2012	HONINGBERG	Integrale klapekstertelling			NEE	
17-1-2012	HONINGBERG	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
24-1-2012	HONINGBERG	09:00 tot 11:30	2,5	windstil mistig 3 gr/C	JA	
29-1-2012	HONINGBERG	10:00 tot 11:30	1,5	bewolkt matige wind 3 gr/C	JA	
4-2-2012	HONINGBERG				NEE	
6-2-2012	HONINGBERG	09:30 tot 12:00	2,5	zonnig windstil -8 gr/C	JA	
13-2-2012	HONINGBERG	Niet genoteerd		sneeuwval 0 gr/C	JA	
21-2-2012	HONINGBERG	11:00 tot 12:30	1,5	zonnig matige wind 10 gr/C	NEE	
2-3-2012	HONINGBERG	08:30 tot 10:30	2	bewolkt 8 gr/C	NEE	
9-3-2012	HONINGBERG	08:00 tot 09:15	1,25	Niet genoteerd	NEE	
15-3-2012	HONINGBERG				NEE	
24-3-2012	HONINGBERG	10:00 tot 11:00	1	zonnig windstil 11 gr/C	JA	
10-4-2012	HONINGBERG				NEE	
<b>Totaal:</b>	<b>22</b>				<b>Aanwezig 8</b>	<b>7</b>
					<b>Niet aanwezig 14</b>	<b>10</b>
					<b>Trefkans 36%</b>	<b>41%</b>



DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
14-10-2011	MELICKERVEN	08:15 tot 09:45	1,5	helder windstil temp < 10 gr/C	JA	
17-10-2011	MELICKERVEN	10:00 tot 11:00	1	bewolkt windstil temp >10 gr/C	JA	
18-10-2011	MELICKERVEN	10:00 tot 15:45	15,75	regen windstil temp 12 gr/C	JA ?	
29-10-2011	MELICKERVEN	08:00 tot 09:00	1	helder windstil	NEE	
8-11-2011	MELICKERVEN	07:00 tot 08:15	1,25	helder windstil	NEE	
19-11-2011	MELICKERVEN	08:00 tot 11:00	3	windstil ochtend nevel /later zonnig 6 gr/C	JA	jagend achter vogels zonder resultaat
29-11-2011	MELICKERVEN	09:00 tot 10:00	1	windstil half bewolkt 5 gr/C	JA	
2-12-2011	MELICKERVEN	09:30 tot 11:45	2,25	windstil bewolkt 6 gr/C	JA	
15-12-2011	MELICKERVEN	Niet genoteerd		bewolkt en regen	NEE	
16-12-2011	MELICKERVEN	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
17-12-2011	MELICKERVEN	Integrale klapekstertelling			JA	
8-1-2012	MELICKERVEN	09:00 tot 11:00	2	half bewolkt matige wind 6 gr/C	JA	
14-1-2012	MELICKERVEN	Integrale klapekstertelling			JA	
10-2-2012	MELICKERVEN	13:15 tot 16:30	3,25	zwakke wind -1 gr/C	NEE	
18-2-2012	MELICKERVEN	08:30 tot 12:00	3,5	bewolkt matige wind 6 gr/C	NEE	
24-2-2012	MELICKERVEN				NEE	
25-2-2012	MELICKERVEN	08:00 tot 09:30	1,5	zonnig 7 gr/C	NEE	
27-2-2012	MELICKERVEN	09:00 tot 10:30	12:00	zonnig 10 gr/C	NEE	
3-3-2012	MELICKERVEN	16:30 tot 17:30	1	bewolkt 11 gr/C	NEE	
8-3-2012	MELICKERVEN	08:00 tot 09:00	1	helder windstil 4gr/C	NEE	
8-3-2012	MELICKERVEN	15:00 tot 16:00	1	zonnig	NEE	
12-3-2012	MELICKERVEN	11:00 tot 11:30	0,5	Niet genoteerd	NEE	
14-3-2012	MELICKERVEN	13:00 tot 15:00	2	windstil 13 gr/C	NEE	





18-3-2012	MELICKERVEN				NEE
20-3-2012	MELICKERVEN				NEE
3-4-2012	MELICKERVEN	10:00 tot 11:00	1	bewolkt windstil 14 gr/C	NEE

<b>Totaal:</b>	<b>26</b>				<b>Aanwezig 8</b>	<b>4</b>
					<b>Niet aanwezig 17</b>	<b>7</b>
					<b>Trefkans 31%</b>	<b>36%</b>



DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
15-10-2011	ROLVENNEN	09:15 tot 11:00	1,75	helder M wind temp < 10 gr/C	JA	
18-10-2011	ROLVENNEN				NEE	
20-10-2011	ROLVENNEN				JA	
21-10-2011	ROLVENNEN	18:00 tot 18:30	0,5	helder windstil 9 gr/C	NEE	
25-10-2011	ROLVENNEN	08:00 tot 09:00	1	regenachtig en harde wind 7 gr/C	NEE	
12-11-2011	ROLVENNEN	08:00 tot 09:00	1	Niet genoteerd	NEE	
18-11-2011	ROLVENNEN	08:00 tot 12:00	4	bew en regenachtig later opklarend windstil 10 gr/C	JA	
19-11-2011	ROLVENNEN				JA	
22-11-2011	ROLVENNEN	09:30 tot 11:30	2	half bewolkt windstil 6 gr/C	JA	
2-12-2011	ROLVENNEN				JA	
15-12-2011	ROLVENNEN				NEE	
17-12-2011	ROLVENNEN	Integrale klapekstertelling			JA	
25-12-2011	ROLVENNEN	12:00 tot 14:00	2	bewolkt windstil 7 gr/C	JA	
2-1-2012	ROLVENNEN	10:00 tot 11:30	1,5	licht bewolkt zwakke wind 8 gr/C	JA	JA (kleinere prooi, mestkevers ?)
13-1-2012	ROLVENNEN	08:30 tot 10:30	2	bewolkt matige wind 6 gr/C	NEE	
14-1-2012	ROLVENNEN	Integrale klapekstertelling			NEE	
14-1-2012	ROLVENNEN	15:00 tot 18:00	3	Helder windstil 5 gr/C	JA	
25-1-2012	ROLVENNEN	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
26-1-2012	ROLVENNEN	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
10-2-2012	ROLVENNEN				JA	
17-2-2012	ROLVENNEN	15:00 tot 17:00	2	bewolkt windstil 8 gr/C	NEE	
22-2-2012	ROLVENNEN				NEE	
23-2-2012	ROLVENNEN	07:00 tot 08:15	1,25	motregen 6 gr/C	NEE	
24-2-2012	ROLVENNEN	Niet genoteerd		bewolkt matige wind 10 gr/C	NEE	
29-2-2012	ROLVENNEN	17:00 tot 18:00	1	bewolkt windstil 10 gr/C	JA	



6-3-2012	ROLVENNEN	07:15 tot 08:15	1	licht bewolkt windstil	NEE
11-3-2012	ROLVENNEN	06:00 tot 07:30	1,5	half bewolkt windstil 9 gr/C	JA
13-3-2012	ROLVENNEN	06:00 tot 07:30	1,5	bewolkt windstil 8 gr/C	NEE
14-3-2012	ROLVENNEN	06:00 tot 08:00	2	windstil 9 gr/C	JA
18-3-2012	ROLVENNEN	ochtend		zonnig windstil	NEE
20-3-2012	ROLVENNEN	ochtend		zonnig windstil	NEE
4-4-2012	ROLVENNEN	11:00 tot 12:30	1,5	bewolkt windstil 11 gr/C	NEE
26-3 2012	ROLVENNEN	ochtend		zonnig 8 gr/C	NEE

<b>Totaal:</b>	<b>33</b>			<b>Aanwezig 14</b>	<b>7</b>
				<b>Niet aanwezig 19</b>	<b>9</b>
				<b>Trefkans 42%</b>	<b>44%</b>



DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
20-10-2011	SLENK	09:45 tot 14:30	4,75	zonnig temp 10 gr/C	JA	
14-11-2011	SLENK	10:00 tot 12:30	2,5	zw wind zonnig temp 8 gr/C	JA	JA (muis)
18-11-2011	SLENK				JA	
20-11-2011	SLENK	16:45 tot 17:30	0,75	helder windstil temp 6 gr/C	JA	
4-12-2011	SLENK	09:30 tot 11:00	1,5	zwaar bewolkt matige wind	NEE	
9-12-2011	SLENK	09:00 tot 14:30	5,5	helder harde wind 8 gr/C	JA	
14-12-2011	SLENK	10:15 tot 12:45		buiig na zware regen harde wind 7 gr/C	JA	
17-12-2011	SLENK	Integrale klapekstertelling			JA	
18-12-2011	SLENK	08:30 tot 10:15	1,75	helder windstil 3 gr/C	JA	
13-1-2012	SLENK				JA	
14-1-2012	SLENK	Integrale klapekstertelling			JA	
15-1-2012	SLENK	12:00 tot 13:30	1,5	Helder windstil 5 gr/C	JA	
27-1-2012	SLENK	08:30 tot 12:15	3,75	helder windstil 4 gr/C	JA	
2-2-2012	SLENK	09:45 tot 12:00	2,25	Helder matige wind -10 gr/C	JA	
4-2-2012	SLENK	08:30 tot 12:30	4	helder windstil -13gr/C	JA	
12-2-2012	SLENK	08:15 tot 09:00	0,75	helder -7 gr/C	JA	
19-2-2012	SLENK	08:15 tot 09:30	1,25	bewolkt matige wind 3 gr/C	JA	
22-2-2012	SLENK	07:15 tot 10:15	3	zonnig matige wind 6 gr/C	NEE	
1-3-2012	SLENK	17:00 tot 18:00	1	bewolkt windstil 11 gr/C	JA	
6-3-2012	SLENK	18:00 tot 19:00	1	helder zwakke windstil 9 gr/C	NEE	
7-3-2012	SLENK	08:45 tot 10:30	1,75	helder windstil	NEE	
9-3-2012	SLENK	17:00 tot 18:00	1	helder 8 gr/C	NEE	
10-3-2012	SLENK	06:00 tot 09:00	3	bewolkt 9 gr/C	NEE	
16-3-2012	SLENK	06:00 tot 11:00	5	bewolkt windstil 9 gr/C	NEE	
21-3-2012	SLENK				NEE	





5-4-2012	SLENK	Niet genoteerd		bewolkt windstil 10 gr/C	NEE
7-4-2012	SLENK	09:00 tot 11:30	1,5	bewolkt 10 gr/C	NEE
11-4-2012	SLENK	10:00 tot 11:00	1	zonnig zwakke wind 10 gr/C	NEE
13-4-2012	SLENK	06:30 tot 11:30	5	Niet genoteerd	NEE

<b>Totaal:</b>	<b>29</b>				<b>Aanwezig 17</b>	<b>12</b>
					<b>Niet aanwezig 12</b>	<b>2</b>
					<b>Trefkans 59%</b>	<b>86%</b>



DATUM	EXEMPLAAR	TIJD	UUR	WEER	AANWEZIG	Prooi waargenomen
28-10-2011	WOLFSPLATEAU	08:00 tot 12:00	3	zonnig temp 10 gr/C	JA	
3-11-2011	WOLFSPLATEAU	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
14-11-2011	WOLFSPLATEAU				NEE	
28-11-2011	WOLFSPLATEAU				JA	
14-12-2011	WOLFSPLATEAU				JA	
17-12-2011	WOLFSPLATEAU	Integrale klapekstertelling			JA	
14-1-2012	WOLFSPLATEAU	Integrale klapekstertelling			NEE	
18-1-2012	WOLFSPLATEAU	Niet genoteerd		Niet genoteerd	NEE	
27-1-2012	WOLFSPLATEAU				JA	
4-2-2012	WOLFSPLATEAU				NEE	
26-2-2012	WOLFSPLATEAU	Niet genoteerd		bewolkt 8 gr/C	JA	
7-3-2012	WOLFSPLATEAU				JA	
21-3-2012	WOLFSPLATEAU	08:00 tot 09:30	1,5	Niet genoteerd	NEE	
22-3-2012	WOLFSPLATEAU	09:00 tot 09:30	0,5	zonnig 12 gr/C	NEE	

<b>Totaal:</b>	<b>14</b>				<b>Aanwezig 7</b>	<b>4</b>
					<b>Niet aanwezig 7</b>	<b>3</b>
					<b>Trefkans 50%</b>	<b>57%</b>

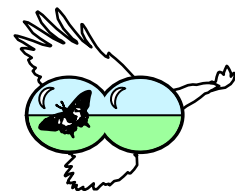
<b>Trefkansberekening totaal</b>					<b>Aanwezig 63</b>	<b>41</b>
					<b>Niet aanwezig 75</b>	<b>34</b>
					<b>Trefkans 46%</b>	<b>55%</b>





**Stichting Koekeloere**, opgericht in juli 2007, houdt zich bezig met onderzoek aan flora en fauna in Nederland. Stichting Koekeloere heeft als primair aandachtsgebied **Nationaal Park de Meinweg** gelegen in Midden-Limburg, even ten zuidoosten van Roermond.

Om onze flora en fauna te beschermen zijn actuele gegevens over het voorkomen en verspreiding van soorten onmisbaar. Ze vormen de basis voor maatregelen op het gebied van behoud en/of herstel van onze flora en fauna.



Stichting Koekeloere  
Hofstraat 7  
6019 CB Wessem  
tel: 0745-563703  
e.mail: [info@stichtingkoekeloere.nl](mailto:info@stichtingkoekeloere.nl)



